

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Prezime: ISLAMOVIC

Ime: Nijaz Ime oca: Mujo

Nadimak/pseudonim: Pol: muški ženski

Datum rođenja: 10.10.1952.

Nacionalnost: Bošnjak Vjeroispovijest: muslimanska

Jezik/jezici koje govori: bosanski, njemački i ruski

Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuje od navedenih):

Jezici korišteni u toku razgovora: bosanski i engleski

Trenutno zanimanje: ljekar Prethodno: ljekar

Datum(i) razgovora: 12. mart i 9. april 2001.

Razgovor(e) vodili: Plony Bos Prevodilac: Emina Kaknjo

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora:

Potpis/paraf

IZJAVA SVJEDOKA

Ovdje sam svojom slobodnom voljom da bih dao izjavu predstavnicima Tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Činim to dobrovoljno. Niko mi nije prijetio niti me prisilio na to, i nisu mi data nikakva obećanja.

Jasno mi je da će, u slučaju da osobe protiv kojih dajem iskaz budu optužene za ratne zločine, moje ime biti objelodanjeno advokatima odbrane i da bi moglo postati poznato javnosti.

Htio bih da kažem da sam saglasan s tim da svjedočim u Hagu, u Nizozemskoj, ako se to od mene bude tražilo. Jasno mi je da će mi Međunarodni sud pružiti neophodnu bezbjednost ako budem svjedočio u Hagu. Jasno ću naznačiti kada govorim o onome što sam lično vidio, a kada govorim o onome što sam čuo od drugih.

Studirao sam medicinu na Univerzitetu u Sarajevu i 1976. godine počeo da radim kao ljekar u Domu zdravlja u Prozoru. Godine 1989. specijalizirao sam medicinu rada i vršio ljekarske preglede radnika, te pravio izvještaje o njihovom zdravstvenom stanju za preduzeća u kojima su bili zaposleni. U sklopu tog posla, davao sam i svoje mišljenje o njihovim radnim sposobnostima i prijedloge za penzionisanje na osnovu invalidnosti. U tom sam svojstvu pokrивao cijelu opštinu Prozor.

Prije rata sam saradivao i u nekim sudskim postupcima. Ponekad bi u nekom krivičnom postupku koji se vodio pred sudom u Prozoru sudija tražio od mene da dam mišljenje o povredama žrtava. U građanskim parnicama, kad bi neki oboljeli ljudi htjeli da sastave testament, sudija bi od mene tražio da budem prisutan i dam svoje mišljenje o njihovom zdravstvenom stanju.

Radio sam za policiju kao mrtvozornik i asistirao patologu kada je morao da vrši obdukcije po nalogu suda, tužioca ili policije. Upoznat sam sa sudskim postupkom. Trenutno ponovo radim i na takvim poslovima, budući da sam zaposlen u Domu zdravlja u Gornjem Vakufu.

Već u maju 1993., kada su počeli sukobi u Mostaru i Jablanici, Muslimani u Prozoru više nisu bili bezbjedni. Ljude su svakodnevno protjerivali iz njihovih kuća. Ni žene više nisu bile sigurne. U tom periodu muškarce su već odvodili u logore, a vojnici HVO-a su noću dolazili ljudima u stanove. Tražili su oružje, odvodili žene i silovali ih. Već se tada govorilo o tome. Neki su ljudi pokušali otići iz Prozora jer nisu znali šta bi im se noću moglo desiti.

Mene su u julu 1993. otpustili iz Doma zdravlja zato što sam Musliman. Od tada smo moja supruga, naše dvoje djece i ja odsjeli kod moje punice u selu Borovnica, nedaleko od Prozora. Ja sam se, u stvari, tu skrivao jer sam se plašio da HVO hoće da me uhapsi.

Nisam više mogao da radim kao ljekar, ali bilo je situacija u kojima sam morao da obidem zatvorenike koji su bili zatočeni u Prozoru, a obišao sam i tri sela u kojima je HVO držao žene, djecu i starce, Muslimane. Vojnici HVO-a terorizovali su muslimanske stanovnike Prozora i sela u kojima su držali Muslimane. HVO je tukao, pa čak i ubijao ljude. Znalo se da pripadnici HVO-a u Prozoru i selima u kojima su držali Muslimane siluju Muslimanke.

Ispričaću vam nekoliko slučajeva koje sam lično vidio, kao i nekoliko slučajeva za koje sam saznao od drugih, uglavnom zatvorenika.

U januaru 1993., šezdeset muslimanskih zatvorenika iz sela Hrasnica u opštini Gornji Vakuf bilo je zatočeno u skladištu TO-a koje se nalazilo pored zgrade MUP-a u Prozoru. Vidio sam ih kroz prozor Doma zdravlja kad bi išli na rad. Vidio sam da su ih čuvali vojnici HVO-a. Desetak zatvorenika je bilo povrijeđeno i nekih deset dana kasnije dozvolili su im da dođu u naš Dom zdravlja. Tada situacija nije bila toliko loša, tako da su dolazili u naš Dom zdravlja kad bi bili bolesni.

Dok sam pregledavao zatvorenike ispričali su mi da su ih uhapsili i zatočili u skladište. Rekli su mi da su ih tukli. Povrede koje sam vidio bile su uglavnom modrice i manje posjekotine na njihovim licima i drugim dijelovima tijela.

U julu 1993., dok sam još radio kao ljekar u Domu zdravlja u Prozoru, došla mi je jedna djevojka iz sela Gračac u opštini Jablanica da joj ukažem ljekarsku pomoć. Premda se to selo nalazi u opštini Jablanica, bliže je gradu Prozoru. To je hrvatsko selo, ali u njemu je bilo oko pet muslimanskih kuća i ona je živjela u jednoj od njih. Njeno djevojačko prezime bilo je Sefer, a ne znam kako se zvala. Imala je oko 25 godina i poznavao sam njenog brata Muharema.

Kada mi je došla u ordinaciju, rekla mi je da ju je prethodnog dana silovao jedan bradati vojnik HVO-a. To se desilo u Gračacu, kad su je iz njene kuće odveli u jednu drugu kuću, gdje je silovana. Nakon što je silovana, protjerana je iz sela. Vidio sam da je imala povrede na licu. Vidio sam joj modrice na licu i ogrebotine na vratu. Očistio sam joj lice i razgovarao s njom oko sat vremena. Potom je otišla, mislim da je ostala u Prozoru. Budući da nisam ginekolog, nisam obavio internistički pregled. Još uvijek smo bili u ratu i ona nije tražila nikakvu potvrdu.

Drugog dana u julu 1993., dok sam još radio u Domu zdravlja u Prozoru, jedna Muslimanka iz Gračanice koja se prezivala Sehić, a čije ime ne znam, upućena je u naš Dom zdravlja. Ta nam je žena rekla da ju je ujela zmija dok se skrivala negdje u poljima sa svojom djecom. Otišla je u bolnicu u Rumbocima, ali joj bolničarke i ljekari, Hrvati, nisu htjeli pružiti pomoć. Samo joj je jedan ljekar, Boško Škoro, htio pomoći i dao joj je serum, ali morao je to učiniti izvan bolnice, u jednom automobilu. Uputio ju je nama, u Prozor. Kada je došla u naš Dom zdravlja, vidio sam da joj je tijelo oteklo i morali smo je sedam dana liječiti u našem Domu zdravlja.

Jednom u julu 1993., dok sam još radio u Domu zdravlja u Prozoru, morao sam da odem u podzemno sklonište u fabrici "UNIS" u Prozoru. Jedan od zapovjednika HVO-a rekao mi je da odem tamo i pregledam jednog zatvorenika, jer mu se činilo da je bolestan. Kad sam stigao u sklonište, otvorili su mi vrata. Zapazio sam da je u skloništu bilo mračno. Mislim da se tu nalazilo petnaestak zatvorenika koji su morali da sjede na betonskom podu. Bolesni zatvorenik se zvao Senad Hodžić i tada je imao oko 35 godina. Dobro sam ga poznavao, prije rata mi je bio pacijent. U jednoj saobraćajnoj nesreći prije rata zadobio je povredu bubrega. Imao je i nekih psiholoških problema. Nakon što sam ga pregledao u tom podzemnom skloništu, obavijestio sam onog zapovjednika HVO-a da je taj zatvorenik zaista bolestan i da sam ga dobro poznavao. Obećali su mi da će ga pustiti na slobodu, ali

to nikad nisu učinili. Senad je morao da ostane mjesec dana u tom podzemnom skloništu i čuo sam da nije mogao da otvori oči kad su ga izveli odatle, jer je svo vrijeme bio u mraku. Odveli su ga u neki drugi logor u Hercegovini. Nakon rata otišao je u inostranstvo i prošle godine sam ga vidio prvi put nakon što je rat ovdje u Bosni i Hercegovini završen. Nije mu bilo dobro. U inostranstvu je umro uslijed povreda koje je zadobio u jednoj saobraćajnoj nesreći.

Ne znam kako su se zvali drugi zatvorenici koje sam vidio u onom podzemnom skloništu. Njih sam samo vidio u prostoriji, ali ih nisam pregledao. Zapazio sam da su bili u civilnoj odjeći. Senad mi je rekao da su za jelo dobijali samo mesne konzerve. Sjećam se da su tih dana ljudi u Prozoru pričali o tom skloništu i da su rekli da je to bio najgori logor jer nije bilo svjetla i zatvorenike su tu uglavnom tukli. Komanda HVO-a bila je smještena u zgradi "UNIS-a".

Jednom prilikom sam morao da odem u zatvor u Srednjoj školi u Prozoru. To je bilo u julu 1993., dok sam još radio u Domu zdravlja. U Srednjoj školi sam vidio oko 500 zatvorenika. Na prijavnici su bila dva stražara. Onih 500 zatvorenika bili su smješteni u tri učionice. Zapazio sam da nisu bili u tako lošem stanju jer su ih doveli tu samo nekoliko dana ranije. Neki zatvorenici su sa sobom imali svoje zdravstvene kartone i rekli su mi to. HVO je u to vrijeme puštao zatvorenike sa zdravstvenim problemima. I drugi zatvorenici su počeli da se žale na zdravstvene probleme, kako bi i njih pustili. Kad sam drugi put obišao Srednju školu, ponovo u julu 1993., zatvorenike su već bili vodili na liniju fronta i zatekao sam nekoliko njih ranjenih. Vidio sam da su nekima od njih bili slomljeni nosevi, dok su neki zatvorenici imali modrice oko očiju. Nekima su bila polomljena rebra. Zamolili su me da im dam neke lijekove protiv bolova, što sam i učinio. Lijekove smo uzimali iz Doma zdravlja u Prozoru.

Srednju školu sam treći put obišao približno 15. avgusta 1993. Istog dana sam morao obići i selo Duge. O tome ću vam pričati kasnije.

Sjećam se da sam prilikom te posjete Srednjoj školi vidio jednog zatvorenika s posjekotinom na tjemenu. Na toj posjekotini mu je počeo upalni proces i vidio sam da mu je dio glave otekao i on je bio u lošem stanju. Niko se nije brinuo o njemu, a ja nisam mogao da mu obradim tu ranu jer sa sobom nisam imao odgovarajućih lijekova da je očistim. Rekao sam stražarima da bi ga trebalo odvesti u bolnicu. Kad sam kasnije ponovo došao tamo i pitao za njega, rekli su mi da su ga odveli u bolnicu. Prezivao se Sabitović, ne znam kako se zvao, a imao je oko 30 godina. Bio je iz sela Duge. Nije mi rekao kako je zadobio tu ranu. Tom prilikom sam sreo i jednog zatvorenika sa slomljenom rukom. Rekao mi je da si je sam slomio ruku jer su ga svaki dan u periodu od mjesec dana vodili na liniju fronta u selu Jurići, gdje su ga gotovo svaki put tukli. Na kraju je odlučio da si sam slomi ruku kako bi izbjegao ponovni rad na liniji fronta. Spomenuo je da ga je tukao Pero Vidović zvani Peša, koji je kasnije izvršio samoubistvo.

Tu sam vidio nekoliko zatvorenika s modricama oko očiju i na nosu. Zapazio sam i da su nekim zatvorenicima bila polomljena rebra i da su imali modrice po leđima. Bili su puni modrica i masnica. Ti zatvorenici su mi rekli da se to uglavnom događalo u Jurićima i Uzdolu. Neki zatvorenici su morali da rade i na linijama fronta prema Gornjem Vakufu. Čini se da je tu komandovala HV/Hrvatska vojska/ i ti se zatvorenici nisu toliko žalili. U periodu

kad sam morao da obilazim zatvorenike u Srednjoj školi, za logore su bili zadužene moje kolege Boško Škoro i Mario Budimir. Mene su tamo slali samo u početku. Kasnije su u obilaske išla njih dvojica.

U prizemlju Srednje škole nalazila se jedna prostorija u koju su mi dovodili zatvorenike na pregled. Samo sam za vrijeme prve posjete u julu 1993. vidio zatvorenike u prostorijama u kojima su bili smješteni.

U Srednjoj školi je bio zatočen i moj brat Zajim Islamović. On je bio veterinar. Isprva sam mislio da će ga tu zadržati samo par dana, ali kasnije, kad ga nisu pustili i kad se situacija u Srednjoj školi pogoršala, razgovarao sam o tome s ljekarom Marijom Budimirom. Obećao mi je da će pustiti mog brata, ali nekoliko dana kasnije mogu su brata odveli u Dretelj. U Srednjoj školi je ostao skoro mjesec dana.

Bilo mi je teško kad sam vidio da su mi zarobili brata. Vidio sam ga jednom u školi i rekao mi je da je najveći problem taj što su morali da spavaju na betonskom podu. Moj brat je poznao zapovjednika tog logora i nadao sam se da mu se neće ništa desiti. Zapovjednik koji je bio zadužen za zatvorenike zvao se Mato Zadro. Negdje u avgustu 1993., Zadru je na tom položaju zamijenio Pepo Bakitarić.

Početak septembra 1993., od drugih zatvorenika koji su bili u Podgrađu čuo sam da je Halid Čorbadžić zatočen u Srednjoj školi u Prozoru i da su ga tako surovo pretukli da je bio sav u modricama. Jedva je bio u stanju da se miče. Halid je prije rata bio moj pacijent, pa sam ga odatle poznao. Koliko se sjećam, imao je nekih problema s kičmom. Njegovi su sinovi u to vrijeme bili pripadnici Armije BiH. Halid je tada imao četrdesetak godina. Nisam ga vidio dok je bio zatvoren. Znam da je umro poslije rata.

Početak jula 1993., jedan policajac HVO-a koji mi je ranije bio komšija, došao je da mi kaže da se u MUP-u nalaze neki povrijeđeni ljudi. Rekao mi je da se radi o nekim zatvorenicima u jednoj ćeliji i da nije mogao više da ih gleda. Zamolio me je da odem tamo i pomognem im. Kad sam došao u policijsku stanicu, on me je pustio da uđem u jednu ćeliju. Tu je bilo još nekih policajaca, ali oni su gledali televiziju i nisu me primijetili. Vidio sam da je u toj ćeliji bilo dvanaest zatvorenika. Poznao sam te ljude, ali ih u tom trenutku nisam mogao prepoznati, jer su im lica bila krvava i puna otekline. Doživio sam šok kad sam ih vidio. Jedan od zatvorenika rekao mi je da je tu zatvoren i moj šura. Zatvorenici su mi rekli da su ih tukli negdje na liniji fronta, gdje su morali da rade za vojnike HVO-a. Spomenuli su planinu Bokševicu i rekli su da ih je bilo 15 kad su krenuli na rad, a da ih se vratilo samo 12. Trojica zatvorenika su nestala. Zatvorenici koje sam vidio, a koje sam poznao od ranije bili su moj šura Rasim Zajimović, zatim Smajo Nuspahić, Jasmin Pupo i Bećo Bećirević. Ostale sam poznao iz viđenja, ali nisam znao kako se zovu. Svi su bili s područja Prozora. Imali su od 17 do 35 godina.

Moj šura mi je rekao da je vidio kako tuku te zatvorenike i kako je jedan vojnik HVO-a ubo nožem u leđa jednog od ta tri zatvorenika koji se zvao Emin Plečić. Drugi od te trojice prezivao se Selimović, a ne znam kako se zvao.

Kad sam ušao u ćeliju primijetio sam da je u njoj mračno i prije no što su mi se oči privikle na mrak, mogao sam da vidim samo oči zatvorenika. Plašili su se da mi bilo šta kažu, ali

sam im vidio strah u očima. Zatvorenici se nisu usuđivali da puno pričaju sa mnom zato što je uz mene bio onaj policajac.

Ti zatvorenici su ostali u policijskoj stanici sedam dana, a možda i duže. Mislim da HVO nije htio da ih pošalje u Srednju školu dok se ne oporave od masnica i rana. Kasnije sam čuo da su ih oko sedam dana kasnije premjestili u Srednju školu. Približno njih trojicu sam vidio kasnije u Srednjoj školi kad sam obilazio ljude koji su tamo bili zatvoreni. Vidio sam da su oko očiju još uvijek imali modrice.

Dvojica ili trojica njih bili su vrlo mladi. To su bili Jasmin Pupo, koji je imao sedamnaest godina i kasnije je poginuo na liniji fronta, Bećirević, čije ime ne znam, a koji je imao dvadeset godina. Kad sam ih obišao u MUP-u, zatvorenici su mi pokazali svoja tijela. Vidio sam im modrice na leđima i stomacima. Jednom zatvoreniku su bila polomljena rebra.

Moj šura mi je kasnije rekao da su ih dva dana ranije tukli dok su radili na planini Bokševici. HVO je tu pretrpio neke gubitke i vojnici HVO-a su se razbjesnili. Jedan vojnik HVO-a koji se prezivao Glasnović, a čije ime ne znam, došao je, napunio pištolj i rekao da će ubiti nekog, što nije učinio. Zatim su svi zatvorenici morali da kleknu, a vojnici HVO-a su ih udarali rukama i nogama po leđima i prsima.

Mom šuri su slomili prst. Rekao mi je da se to desilo tako što je pokušavao da se zaštiti rukama dok su ga tukli.

Onaj policajac mi je u MUP-u dozvolio da obidem i jednog zatvorenika kojeg su držali u samici. Taj zatvorenik je sjedio na jednoj dasci u ćeliji. Zvao se Ibro Agić. Bio je iz jednog sela i rekao mi je da je HVO u njegovoj kući pronašao radio stanicu. Uhapsili su ga i doveli u MUP, gdje su ga ispitivali. Vidio sam da je uplašen i da ima modrice na licu. Lice mu je bilo oteklo i prekriveno modricama. Bilo je očito da su ga tukli. Zapazio sam da se jedva miče i rekao mi je da pati od bolova. S njim sam samo razgovarao, nisam obavio pregled. Nije mi rekao ko ga je tukao. Agić sada živi u inostranstvu i ponovo sam ga vidio prošle godine u Jablanici.

Kada sam obišao zatvorenike u MUP-u, nije mi bilo dopušteno da im ukažem medicinsku pomoć, budući da se onaj policajac koji me tu doveo plašio da bi ostali policajci mogli saznati da sam posjetio i liječio zatvorenike. htio je da zna koji su im lijekovi potrebni. Nakon toga otišao sam u Dom zdravlja i uzeo nešto lijekova i zavoja, stavio ih u jednu torbu i predao mu je. On ju je odnio zatvorenicima.

Supruga Emina Plečića mi je rekla da je išla u Rumboke da vidi doktoricu Katicu Nikolić i da ju je pitala zna li išta o Eminu. Doktorica joj je rekla da je vidjela leš nekog čovjeka, ali da nije sigurna da li je to bio Emin. Eminova supruga je čula i da su ga vratili u fabriku "UNIS", ali nikad nije saznala ništa više o njemu i on se još uvijek vodi kao nestala osoba.

Sjećam se da je jednog dana u julu 1993. po mene došao jedan policajac. Rekao mi je da se jedan zatvorenik ubo nožem u stomak.

Kad sam došao u policijsku stanicu, u hodniku sam vidio mnoštvo policajaca. Zatvorenik je ležao u uglu hodnika. Kad sam mu prišao, vidio sam da je na stomaku imao posjekotinu i da mu je ta rana krvarila. Vidio sam da je blijed i posumnjao sam na unutrašnje krvarenje. Stavio sam mu zavoj na ranu i preporučio policajcima da tog zatvorenika odvedu u bolnicu.

Kada sam zatvorenika pitao zašto je to učinio, rekao mi je da više nije mogao da podnese batine. Rekao je da su ga tukli tri dana. Nekako je uspio da se dokopa noža i ubo se u stomak. Nije htio da se ubije, nego samo da si nanese povredu, kako bi izašao iz zatvora. Zapazio sam i da je imao modrice po licu. Znam da je taj čovjek bio iz sela Varvara i da je morao imati tridesetak godina. Bio je u civilnoj odjeći. Ne znam u koju su bolnicu odveli tog zatvorenika.

Dan prije nego što su me otpustili iz Doma zdravlja, došao mi je jedan prijatelj sa svojom suprugom. Imao je posjekotine i lice mu je bilo krvavo. Rekao mi je da su mu vojnici HVO-a kasno popodne došli u kuću. U to vrijeme bio je smješten kod svoje sestre, jer je njegova kuća bila već spaljena. Vojnici su tražili novac i posjekli su ga nožem po licu i pretukli ga. Taj moj prijatelj bio je krupne građe. Vidio sam da su mu usne bile tako gadno rasječene da sam morao da ih čijem i povijem. Vidio sam da je imao posjekotine i na obrazima i na vratu. Očistio sam mu i ostale rane i on se vratio kući. On se zove Avdo Milanović. Protjeran je zajedno s ostalima 28. avgusta 1993.

Kao što sam već rekao, sa svog posla u Domu zdravlja u Prozoru otpušten sam 25. ili 27. jula 1993. Tog dana, dok smo bili na poslu, domar Miško Dolić došao je da nam kaže da smo mi, Muslimani, svi otpušteni s posla. Otišao sam kući i sljedećeg dana su me iselili iz mog stana. Te noći sam se preselio kod punice, kao što sam već rekao. Sljedećeg dana mi je moja svastika, Hasija Islamović, rekla da je htjela da dođe kod mene u Dom zdravlja. Rekla mi je da su Hrvati u Domu zdravlja imali zabavu i da se činilo da proslavljaju odlazak Muslimana. Vidjela je da su na stolovima služili piće i voće. Moja svastika tada još nije znala da sam otpušten, pa je došla u Dom zdravlja i vidjela tu proslavu.

Jedne noći u avgustu 1993., dok smo se moja porodica i ja skrivali u kući moje punice, u 02:00 sata u kuću su došla trojica vojnika HVO-a. Ušli su u kuću jer vrata nisu bila zaključana. Većina nas nije zaključavala vrata jer, kad bi vojnici došli i zatekli zaključana vrata, ionako bi ih razvalili i ušli. U trenutku kad su vojnici došli, skrivao sam se u podrumu i čuo sam ih kako dolaze i hodaju po kući. Moja supruga mi je rekla da ju je jedan od vojnika probudio i rekao da mora poći s njim da bi dala izjavu.

Moja supruga mu je rekla da neće da ide s njim. Znala je zašto hoće da je odvedu. Rekla mi je da je jedan od vojnika bio potpuno hrabar /kao u originalu - bold, vjerovatno greška i mislilo se na 'ćelav' – bald/ i na jednom uhu je imao naušnicu, a oko njega se širio zadah alkohola. Znala je da je bio i u nekim drugim selima sa svojim autom marke Lada i da je odvodio žene da bi ih silovao. Zvao se Zoran Papak.

Tražio je i novac od moje supruge.

Rekla mi je da je, kad je jedno od naše djece počelo da plače, jedan drugi vojnik zgrabio Zorana Papka za ruku i rekao: "Pusti je na miru, vidiš da ima dijete". Zatim su otišli.

Otprilike u isto vrijeme u avgustu 1993., jedan vojnik HVO-a koji se zvao Nikola Ćurić i njegov vozač Ibro Mujanović došli su u kuću moje punice. Morali su znati gdje će me pronaći. Sa sobom su imali nešto lijekova i rekli su mi da pođem s njima u sela Lapsunji i Duge. Ćurić je bio moj bivši školski drug i dobar čovjek. Htio je da moja koleginica Vernesa Muminović i ja obiđemo ta sela. Vernesa je pedijatar i u to vrijeme se nalazila u Podgrađu. Istjerali su je iz njene kuće u Prozoru i takođe otpustili iz Doma zdravlja. Poznavao sam je

još iz studentskih dana, a zajedno smo radili petnaest godina. Njeno djevojačko prezime je Hamidović.

U tom periodu svi Muslimani su bili okupljeni u selima Lapsunj, Duge i Podgrađe i u ta tri sela je moralo biti 5.000 Muslimana.

Ćurić nas je oboje pokupio i odveo u ta sela. Prvo smo posjetili selo Lapsunj. Vernesa je obavljala preglede djece i žena, a ja sam pregledavao zatvorene muškarce i starije osobe.

Sreo sam dvojicu zatvorenika koji su ranjeni blizu linije fronta negdje prema Gornjem Vakufu, gdje su bili na prisilnom radu. Ispričali su mi sljedeće.

Jedan od njih, koji se prezivao Perviz, a čije ime ne znam, pogođen je metkom u stomak. Bila je to prostrelna rana. Drugi zatvorenik, koji se prezivao Berić, a čije ime ne znam, pogođen je u vrat i metak mu je ostao u leđima, odmah ispod vrata. Metak se mogao vidjeti, ali ja ga nisam izvadio jer nisam imao odgovarajuće instrumente za takvu operaciju. Obojicu su već bili odveli u hrvatsku bolnicu u Rumbocima, ali tamo je bila jedna bolničarka, Hrvatica, kojoj je brat poginuo na liniji fronta i ona je odbila da im pruži pomoć. Zvala se Ana Petričević.

Stariji ljudi su patili od srčanih oboljenja, astme i drugih bolesti i bili su im potrebni lijekovi. Vidio sam da su uplašeni. Tu sam vidio muškarce i žene stare i po 80 godina. Najmlađi zatvorenici bile su bebe. Sjećam se da je bilo dosta male djece i trudnica. Ćurić, koji je tada radio za Civilnu zaštitu HVO-a, donio je lijekove sa sobom.

Kasnije, dok sam bio u Njemačkoj, sreo sam jednu ženu koja je u ljeto 1993. bila zatočena u selu Lapsunj. Rekla mi je da je tada bila trudna i da se morala skrivati u poljima i u šumi jer je znala da je vojnici HVO-a traže. Mislili su da je uz sebe imala mnogo novca. Zvala se Sabina Nuspahić i nadimak joj je bio Binka, a djevojačko prezime Palić. Kasnije se porodila u Splitu. Kad sam je sreo u Njemačkoj, vidio sam da joj je dijete retardirano. Rekla mi je da misli da joj je dijete retardirano zbog stresa koji je proživjela kad se morala trudna skrivati u poljima. Misli da je najvjerovatnije to bilo ono što je naškodilo njoj tada još nerođenoj bebi.

Primijetio sam da su ljudi koji su bili zatočeni u selu Lapsunj uplašeni. Jedan od tih zatvorenika, Fadil Šero, koji je tu bio sa svojom majkom, suprugom i djecom, rekao mi je da su vojnici HVO-a dolazili svake noći s autima i odvodili žene. Vratili bi ih nakon nekoliko sati ili sljedećeg dana. Nije rekao šta su vojnici radili tim ženama, ali svi smo znali šta se tim ženama dešavalo. Svi smo znali da siluju naše žene. Budući da je Ćurić bio sa mnom skoro svo vrijeme, Fadil mi nije mogao puno toga reći. Uspio je da mi kaže ovo što sam spomenuo u trenutku kad sam izlazio iz auta i kad ga Ćurić nije mogao čuti. Nisam se dugo zadržao u tom selu.

Moja koleginica Vernesa je pružala pomoć djeci i rekla mi je da su je neke žene molile da im pomogne. Morala je znati šta se dešavalo tim ženama. Nije mi to mogla reći jer ni u jednom trenutku nismo bili sami. Ćurić je bio sa nama svo vrijeme.

Kao što sam već rekao, zapazio sam da su ljudi bili uplašeni i iscrpljeni. Skrivali su se u svojim kućama, posebno mlade djevojke. Primijetio sam da su higijenski uslovi bili vrlo loši. Koliko se sjećam, vodovod u Lapsunju nije radio, pa je vodu morao dovoziti HVO. Zatvorenici se nisu mogli prati i patili su od kožnih bolesti i vaški. Situacija je bila tako loša da je izgledalo kao da je posrijedi epidemija vaški. Čak i da je bilo dovoljno vode, nisu imali sapuna da se peru, niti su, osim onoga što su nosili na sebi, imali odjeću da bi se mogli presvući. Morali smo im dati prašak protiv vaški.

Rekli su mi da je u jednoj kući moralo da se smjesti po trideset ljudi, a to sam i lično vidio. Većina ih je morala spavati na podu, jer nije bilo dovoljno kreveta.

Sljedećeg dana Ćurić je ponovo došao po nas da nas odveze u selo Duge. Vidjeli smo da su tu zatočeni i žene, djeca i starci.

U tom selu situacija je bila ista kao u prethodnom, osim što su ovdje imali snabdijevanje vodom. I ti zatvorenici su bili vrlo uplašeni i žene su se skrivale od vojnika.

Vidio sam da se deset dana kasnije Nikola Ćurić odvezao u Lapsunj kamionom i dovezao neke zatvorenike u Borovnicu, gdje sam ja bio smješten. On je to učinio zato što u Lapsunju tada nije bilo dovoljno pitke vode.

Podgrađe je imalo vodovod. Podgrađe je bilo dio grada Prozora u kojem su zatočili Muslimane nakon što su ih protjerali iz grada. Vernesa se smjestila tu s jednom bolničarkom koja se zvala Fatima Omanović.

Fatima i još neke bolničarke su također otpuštene iz Doma zdravlja u Prozoru. Vernesa tada više nije radila ni u jednoj bolnici i Muslimani kojima je trebala medicinska pomoć dolazili su joj kući na pregled, a Fatima joj je pomagala. Mislim da je Vernesa pružila medicinsku pomoć velikom broju žena.

U prozorskom Domu zdravlja radio je samo jedan ginekolog, koji se zvao Esad Budim. Otišao je iz Prozora u maju 1993. godine. Tokom juna, jula i avgusta 1993., dok u Prozoru nije bili nijednog ginekologa, Vernesa je bila jedini ljekar ženskog pola u Podgrađu. Vernesa nije sa mnom razgovarala o svojim pacijenticama.

Sedmicu dana kasnije, ponovo smo obišli sela. Ponijeli smo nešto lijekova i zapazio sam da se situacija nije promijenila. Činjenica da me je Ćurić odvezao tamo i da je sa sobom ponio lijekove i zavoje pokazuje da su komandanti morali biti svjesni situacije u tim selima. Ćurić je stalno nosio maskirnu uniformu na kojoj je bio znak HVO-a. Tada je zapovjednik HVO-a u opštini Prozor bio izvjesni Pavlović, čije ime ne znam. Bio je porijeklom iz Prozora, ali je živio u Hrvatskoj. Ćurić mi je rekao da ga je Pavlović poslao da obiđe stanovnike tih sela. Ne znam ko ga je obavijestio o situaciji u njima. Pavlović je postao zapovjednik u to vrijeme, a na tom je položaju smijenio izvjesnog Franjića, čije ime ne znam. Možda je Pavlović čuo kakva je situacija u tim selima, pa je pokušao da je promijeni čim je stigao. Nikad prije toga nisu od nas tražili da pomognemo ljudima u tim selima.

O onome što sam doživio u tim selima nikad nisam nikoga izvijestio, zato što nije bilo nikoga koga bih mogao izvijestiti. Muslimani su bili ništa, nisu postojali.

Dana 28. avgusta 1993., protjerani su svi Muslimani iz Prozora i pomenutih sela, a među njima je bila i moja punica. Ja sam ostao, zajedno s još nekoliko porodica Muslimana. Ostao sam sa svojom suprugom i naše dvoje djece u kući moje majke u Podgrađu. Tu sam stanovao do približno 20. decembra 1993.

Kad sam došao u Podgrađe, moja sestra Zada Čaušević rekla mi je da je njen komšija Mario Dolić često dolazio u Podgrađe i odvodio žene i pljačkao ljude. Rekla mi je da je Mario Dolić jednom došao u kuću moje majke. Tražio je zlato. Vidio je jednu ženu koja je stanovala u kući moje majke kao izbjeglica. Odveo ju je u jednu sobu i, zaprijetivši joj pištoljem, naredio joj da se svuče. Došla je moja sestra, razgovarala s njim i on je onu ženu pustio na miru. Moja sestra je vidjela da je ta žena plakala kad ju je odveo u sobu. Moja sestra više nije živa.

Majka mi je kasnije ispričala da ga je čula kako prijeti onoj ženi i da je ta žena već bila gola kad je moja sestra došla. U ovom trenutku ne mogu da se sjetim kako se ta žena zvala.

Dana 28. avgusta 1993., kada su svi ljudi iz Prozora protjerani, doktor Mario Budimir je dao svoje mišljenje o zdravstvenom stanju šest zatvorenika. Ti su zatvorenici trebali biti pušteni na slobodu. Ostali zatvorenici iz Srednje škole vidjeli su kako su tu šesticu ukrkali u džip i odvezli. Niko ih više nikad nije vidio.

Čuo sam da su među njima bili Avdo Alibegović, moj komšija koji je imao oko 60 godina i bolovao od raka; Ahmet Hodžić, koji je imao oko 47 godina i patio od psihičkih problema; Ibro Purgić, koji je također imao oko 47 godina i prije rata preživio infarkt; Numo Imamović, koji je imao oko 50 ili 55 godina i patio od problema s kičmom, te Hasko Hrnić, koji je imao oko 42 godine i patio od tuberkuloze pluća.

Ti su ljudi bili stvarno bolesni. Pružio sam im pomoć tokom moje tri posjete Srednjoj školi i oni su bili moji pacijenti prije rata.

Prema pričama koje sam čuo, u Prozoru i okolnim selima silovano je najmanje 20 žena. Ljudi su govorili o tome nakon rata, kao i za vrijeme rata i ja sam čuo da žene odvođe. Međutim, nisam to čuo od samih žrtava.

Dok smo stanovali u Podgrađu nismo mogli da se krećemo, tako da nisam čuo ni vidio mnogo toga što se dešavalo. Plašio sam se da se krećem po gradu. Znao sam da su vojnici HVO-a na ulici pretukli neke moje komšije.

U septembru 1993., moj dobar prijatelj Mugdim Kulagić rekao mi je da je bio zatočen u Uzdolu na liniji fronta i da su ga vojnici HVO-a natjerali da pije dizel gorivo. To se desilo krajem avgusta 1993., s vremena na vrijeme su mu dopuštali da dođe u Podgrađe.

Dok sam bio u Podgrađu, jedan od zatvorenika ispričao mi je da su im naredili da se svuku i stoje goli. Vojnici HVO-a su ih tukli, posebno po testisima. Pretrpjeli su povrede, ali ja te povrede nisam vidio.

Moj brat Zijad Islamović, koji je bio policajac u Prozoru, rekao mi je da se njemu desilo isto to u aprilu ili maju 1993., dok je bio zatočen u podzemnom skloništu fabrike "UNIS". Rekao mi je da je Pero Vidović zvani Peša bio jedan od vojnika HVO-a koji su učestvovali u tome.

Čuo sam glasine da su u selu Jurići zatvorenike tjerali da vrše oralni seks jedan s drugim. Nisam lično razgovarao ni s jednim od tih zatvorenika.

Moj prijatelj Fadil Puce, koji je bio bolničar po zanimanju, rekao mi je da je u avgustu 1993. bio zatočen u jednom svinjcu u mjestu koje se zove Trnovača, a nalazi se u opštini Gornji Vakuf. Zatvorenici su morali da budu zajedno sa svinjama u jednom svinjcu. Rekao mi je da su ih tjerali da skaču po svinjama. Morali su da idu i na prisilni rad. To mi je ispričao nakon što su ga pustili, kad je došao u Podgrađe.

Dok sam bio u Podgrađu, morao sam dva puta da pomažem prilikom porođaja. U to vrijeme oko 50 do 100 zatvorenika je ostalo u Podgrađu i oni su radili u radionicama. Dok su ti zatvorenici radili, pijani vojnici su ih povremeno tukli. Imali su i povrede koje su zadobili u zatvoreničkim logorima.

U oktobru 1993., moja supruga, djeca i majka htjeli su da idu odatle. Moja supruga se dogovorila s jednim Hrvatom da ih on izvede i za to mu je morala platiti 3.000 njemačkih maraka. Kada je trebalo da ih izvede, uzeo je 3.000 njemačkih maraka i njihove torbe i otišao ostavivši ih. Taj vojnik je imao nadimak /kao u originalu/ Pintarić.

Ostali smo u Podgrađu do približno 20. decembra 1993. Bilo mi je vrlo teško ostati u Podgrađu. Svo vrijeme sam se plašio da će me uhapsiti. Dok sam još bio zaposlen, bilo je malo sigurnije zbog toga što sam nosio bijeli mantil, ali nakon što sam otpušten, nisam više imao taj osjećaj sigurnosti.

Svo to vrijeme, Muslimani u Prozoru bili su kao Jevreji u Njemačkoj u Drugom svjetskom ratu. Osjećali smo se progonjenim i poniženim. Plašili smo se da će se nešto desiti našim suprugama i djeci. Moja starija kćerka je bila strašno uplašena kad su vojnici noću došli da traže moju suprugu u Borovnici.

Zatvorenici su morali da peru aute vojnika, da im čiste kuće i ulice.

Doktorica Vernesa Imamović /ispravljeno na Muminović, ispravka ovjerena potpisom/ otišla je petnaest dana prije mene. Otišla je u inostranstvo. Ja sam zajedno sa svojom porodicom otišao u Njemačku. U Njemačkoj sam ostao do septembra 1998. Zatim sam se vratio u Bosnu i Hercegovinu.

U Njemačkoj sam radio u Centru za ranjenike iz Bosne i Hercegovine. Ljudi koji su bili ranjeni u ratu i koji nisu mogli biti na odgovarajući način liječeni u Bosni i Hercegovini, liječeni su besplatno u Njemačkoj. Operisali bi ih u raznim klinikama u Njemačkoj, a potom bi ih sve doveli na isto mjesto, jednu staru kasarnu, gdje bi primali neophodne lijekove i terapiju. Ja sam radio na tom mjestu, ali sam i obilazio pacijente na klinikama. U to vrijeme sam dosta putovao po Njemačkoj.

Trenutno radim u Domu zdravlja u Gornjem Vakufu.

Potpis: /potpisano/

RADNA VERZIJA

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na bosanskom jeziku i sadrži sve što sam rekao po svom znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991., kao i da mogu biti pozvan da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 09.04.2001.

POTVRDA PREVODIOCA

Ja, Emina Kaknjo, prevodilac, potvrđujem sljedeće:

- 1) Odgovarajuće sam kvalifikovana i ovlaštena od strane Sekretarijata Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. da prevodim sa bosanskog jezika na engleski jezik, kao i s engleskog na bosanski jezik.
- 2) Nijaz Islamović mi je dao do znanja da govori i razumije bosanski jezik.
- 3) Gore navedenu izjavu sam usmeno prevela s engleskog na bosanski jezik u prisustvu Nijaza Islamovića koji je, po svemu sudeći, čuo i razumio prijevod ove izjave.
- 4) Nijaz Islamović je potvrdio da su, po njegovom znanju i sjećanju, činjenice i ostalo navedeno u ovoj izjavi istinite onako kako sam ih prevela, što je potvrdio svojeručnim potpisom na za to predviđenom mjestu.

Datum: 09.04.2001.

Potpis: /potpisano/